

Kuşaklar Boyu Kadın Olmak

Ayşem Tombak¹

Emine Bayram Topdal²

Öz

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti varoluş mücadelesinde nice görevler üstlenen onurlu birçok kadın, tarih sayfalarında yerini almıştır. Her çağda var olan bir olgu olan kuşak farklılaşmaları ve buna bağlı olarak çatışmalar; Kıbrıs'ta da kimi zaman açık kimi zaman da gizliden gizliye görülmektedir. Kıbrıs'ta yaşayan, "sandviç (baby boomers), X, Y" adlı üç kuşaktan kadınlarla birlikte, Kıbrıs'ta kadın olmak konusunda, kuşaklar boyu farklı nedenlerle, farklı şekillerde yaşanan çatışma-uzlaşma konularını, yaratıcı drama yöntemiyle ortaya koymak ve buna ilişkin öneriler geliştirmek amacıyla etkinlikler planlanmıştır. Çalışmayla; üç kuşaktaki kadınlar arasında farklılık ve ortaklıklarla, geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe bağ kurulması da düşünülmüştür. Çalışmaya başlamadan, öncelikle yakın tarihte Kıbrıs'ta kadının yeri araştırılmış, kuşaklar arasında çatışma-uzlaşma kavramları belirlenerek etkinlikler bu yönde kurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kıbrıs, Kadın, Kuşak, Bağ, Drama

Being a Woman through the Generations

Abstract

Many women who took on many missions in the struggle of the foundation of TRNC have taken their places in the history. The differentiations of generations and the arguments they bring, which are the phenomenons of every age, are seen in Cyprus, sometimes obviously, and sometimes hidden. Events with the women of different generations of Cyprus residents called "baby boomers", X and Y were planned with the purpose of introducing the different argument subjects of different generations about being a woman in Cyprus, and producing suggestions to solve these arguments with the technique of drama. With this study, it has also been considered to form bonds from past to present and from present to future by using the differences and similarities between these women of three different generations. Before the project began, the near history of the roles of women in Cyprus was investigated, the concepts of women over the generations, conflict-specific agreements throughout the generations was defined, activities was designed in this direction.

Keywords: Cyprus, Woman, Generation, Bond, Drama method.

1 Öğretmen. Osman Türkay Anaokulu. Ozanköy –KKTC. aysemtombak@hotmail.com

2 Uzman Danışman. Atatürk Öğretmen Akademisi. Lefkoşa-KKTC. emine.topdal@aoa.edu.tr

Giriş

Türk Dil Kurumu'na göre kadın; erişkin dişi insan, analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri, becerileri olan kişi olarak tanımlanırken, biyoloji terimleriyle dişi seks organları üreme sistemi içinde yer almaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Üç bin yıl önce başlayan insanlık tarihinden günümüze kadar olan süreç içerisinde, yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını yaşayan, dolayısıyla birbirine benzer sorumluluklarla yükümlü olmuş kişiler topluluğuna kuşak denilmektedir. Bu süreçte yüklenen sıfatlarla kuşaklar şu şekilde özetlenebilir:

1925'lerde; uyumlu, sessiz kuşakla (the silent generation) başlayan yolculuk, 1960'lara uzanan, çalışmak için yaşayan 68 kuşağını yaratanlardan oluşan, kuralcı, sandviç kuşağı (baby boomer); 80 kuşağı da denilen, eğitimin önemli olduğu, yaşamak için çalışan, rekabetçi, kayıp kuşak diye ifade edilen X kuşağı (generation x / baby busters); 2000'li yılların başına kadar buluşan, iş ve yaşam dengesini kuran, yaratıcı, özgürlükçü, kendilerine çok fazla güvenen, teknolojiyle sıkı arkadaşlık kuran, yalnız genç kuşak diye de adlandırılan Y kuşağı (generation y / echo boom); 2000'li yıllara kapı açan, haklarında henüz çok az şey bilinen, daha durun bakalım diyen, derin duygusallığa bürünen, kristal çerçevede büyüyen, hızın içinde yaşayan Z kuşağıdır (milenyum).

Çağlar boyunca ana, baba, öğretmen ve yönetici olan pek çok erişkinin kendinden sonraki kuşağa karşı ortak tutumları şu olmuştur: Kendi çağını yüceltip sonraki kuşaklara tepeden bakmak, sürekli öğüt vermek ve onları eleştirerek, sorumsuz, haylaz, asi ve eğlence düşkününü olarak görmek. Bu tutumla 'nerede bizim gençliğimiz' diyerek yitip giden gençliklerine dönmüşlerdir. Sokrates gibi bir düşünür dahi; 'Bu günün gençleri lüks ve gösteriş düşkününü, saygısız, başkaldıran, geveze ve obur yaratıklardır.' demekten kendini alamamıştır (Semerci, 2013). Sümerlerden kalan çivi yazılarında da, 'Şu gençliğin hali ne olacak?' anlamına gelen yakınma sözleri bulunmuştur ([birecik.meb.gov.tr](http://meb.gov.tr)). Yıllar önce yaşamış Hesiod isimli bir düşünür; "Günümüzün gençleri öyle umursamaz ki ilerde ülke yönetimini ele alacaklarını düşündükçe umutsuzluğa kapılıyorum. Bizlere, büyüklere karşı saygılı olmayı, ağır başlı davranmayı öğretmişlerdi. Şimdiki gençler, kuralları hiçe sayıyorlar, çok duyarsızlar ve beklemesini bilmiyorlar." demektedir. O halde, "Yeni gelen kuşak, öncekileri korkutuyor mu?" sorusuna yanıt aramak gerekir.

Günümüze kadar uzanan kuşaklar arası çatışmada kadına bakış, hızlı toplumsal değişmelerle kuşaklar arasındaki bu ortaklık ve ayrılıklarla belirginleşmiş, kuşaklar arası değer yargılarının ve yaşam anlayışının değişmesini zorunlu kılmıştır. Dünün kadın kuşakları bugüne uyum zorlukları çekince, kendi yaşam anlayışına ve geleneklerine sınımsız tutunurlarken, günümüz kadın kuşaklar ise değerleri dönüştürerek gelişmelere öncülük yapmışlardır. Bunun doğal sonucu olarak, erişkin kuşaklarla gençlik arasındaki farklılık gittikçe büyümüş ve yeni boyutlara ulaşmıştır. Her birinin karakteri, beklentileri, yaşama amacı, içinde buldukları koşullar, iş yapış şekilleri, iletişim şekilleri farklılaşmıştır. Geleceğe yönelik kaygı, korku, merak başlamıştır.

Kıbrıs'ta Kadın Olmak

Kıbrıs, Güneybatı Asya'da bulunan, Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya'dan sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. 1983'te adanın kuzeyinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) kurulmuştur. Kıbrıs'ta kadınlar için ilk ilkökul 1888'te, kadınlar için ilk ortaokul olan Viktorya Kız Lisesi de 1902'de açılmış, 1950'lerde Kıbrıslı Türk kadınlarının, daha çok Türkiye'de olmak

üzere, yurtdışında yükseköğrenim görmeye başlamaları önemli adımlardan olmuştur (Paşa, 2012). Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra Kıbrıslı Türk kadınlar, 1960'ta ilk kez oy verme hakkını kazanmışlardır.

Toplumlar, insan etkinliklerinin özel ve kamusal alanlarını ayrı adlandırmışlardır: Kadınlar çocuk yetiştirme ve ev işi yapma gibi üretken ve özel/ev hayatıyla ilişkili işlerden sorumluyken, erkekler ödenekli işten siyasete uzanan geniş bir etkinlik yelpazesini içeren kamusal hayatı egemenliği altına almışlardır. Kadınlara ve dişillikle ilişkilendirilen etkinlikler emekten sayılmak yerine kadının doğal görevi olarak değerlendirilirken, erkeklerin üstlendiği etkinlikler nispeten daha değerli olarak saygı görmüştür. Bu nedenle, kadının üretken emeği, erkeğin kamusal alana katılımını mümkün kılan merkezi etmenlerden olsa bile, söylev olarak "ideal kadınlık" gereklilikleriyle denkleştirilmiş ve yeniden değerlendirilmeden kadının üzerine dayatılmıştır. Bu durum, kadının özel alanda emeğinin sömürülmesiyle ve kamusal alandan ya dışlanması ya da dâhil olsa bile ikincil olarak konumlandırılmasıyla sonuçlanmıştır (Paşa, 2012).

Kuzey Kıbrıs'ın mekânsal, sosyal ve ekonomik olarak yeniden inşa sürecinde ortaya çıkan emek açığı, çalışan kadın sayısının artmasına neden olmuştur. Aynı zamanda var olan geleneksel kadın erkek rolleri, savaş durumu ve bu durumla baş etmek için yapılan işbölümü, kadın istihdamını şekillendirmede kilit konumda olmuştur (Lisaniler, 2008).

Kıbrıs Türk kadını, var oluş mücadelesinde perde arkasında nice görevler üstlenip onların üstesinden gelmesini bilmiştir. Erkekler mücahit, kadınlar da mücahide olarak 11 yıl boyunca bu topraklarda tutunabilme uğruna gece gündüz demeden çalışıp, çabalamışlardır. Bu uğurda, evlatlarıyla birlikte, katliamlarda yaşama istemeden veda etmek zorunda kalanları unutmak olanaksızdır. Eşleri kurşuna dizilen kadınlar, onurunu koruyarak köyünü, evini savunabilmek ve teslim olmamak için elinde olanla bu mücadeleden vazgeçmeyen Kıbrıslı Türk kadınları tarih sayfalarında yerini almıştır (Cemal, 2013).

Kıbrıs'ın kuzeyinde, bilhassa kentlerdeki kadın nüfusun pek çoğu ev dışında çalışır. İş hayatına girmek; kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması, kendine güveninin pekişmesi ve özellikle üretim sürecine katkıda bulunması bakımlarından olumlu olmakla birlikte bazı zorlukları da beraberinde getirir. Gerek kamu gerekse özel sektörde çalışmakta olan kadınların başat sorunlarından biri, hem ev hem de iş yerindeki sorumlulukları aynı anda üstlenmektir. Hele ki anne olan kadınlar için bu yük iki kat daha artar ve sonuçta kadınların sosyal ve politik ortamlara katılması, sendika, parti, dernek gibi örgütlere kendi sorunlarını taşıyarak çözüm üretmesi olanaksız hale gelmektedir (Şansal, 2013).

Kıbrıs'ın kuzeyinde kadının insan haklarının etkin bir şekilde uygulanması için, destek yapıları oluşturan bir dizi yerel, bölgesel ve uluslararası belgeler ve araçlar mevcuttur. Bu uluslararası anlaşmalar ülke toprakları dâhilinde ya da devletin yargılama yetkisine tabii olarak yaşayan bütün bireylere eşit bir temelde uygulanması gereken insan hakları garantileri öngörür ve kadınların eşitliğini ilerletmede bir temel ortaya koyarak, toplumsal cinsiyetin bir ayrımcılık zemini olmasını yasaklarlar. 'Eşdeğer iş için eşit ücret' ilkesinin güvence altına alındığı bir yasanın eksikliğinden dolayı 1977 yılına kadar kadın öğretmenler erkek öğretmenlerin maaşlarının yarısını almışlardır. Ancak 14 Mayıs 1984'te hem kadınlar hem de erkekler için eşit ücret ilkesi işlerlik kazanmıştır. İlk seçilmiş kadın milletvekillerinin 1990 seçimlerinde iş başına geçerek 1979'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni kabul etmelerinin ardından KKTC Cumhuriyet Meclisi tarafından hiçbir itiraz olmadan 8 Mart 1996 günü onaylanmıştır.

Engelleri Tanıyarak İlerleyen Kadın (ETİK), projesinin bir parçası olarak Kadından Yaşama Destek Derneği (KYDD) tarafından, Avrupa Birliği'nin kısmi desteğiyle Şubat ve Mayıs 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan araştırmaya göre Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan kadınların çoğunluğunun toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamadan kabul ettikleri ve toplumun hükmettiği bu rolleri teşvik ettikleri açıkça görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların %51'i "Toplumumuzda kadın ve erkeğin nasıl davranacağı belirlenmiştir ve biz bu kurallara uymak zorundayız." derken, %31'i bu fikre katılmadığını belirtmiş, %15'i "Ne katılıyorum ne katılmıyorum.", %3'lük bir kısım da soruyu cevapsız bırakmıştır. Yine çalışmada, kadınların %88'ine göre, bir kadının her şeyden önce iyi bir ev kadını ve anne olması gerektiği belirtilmiştir. Bu verilere bakıldığında ülkede kadınların belirlenen rollere uymaya yatkın olduğu görülmektedir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların oy verme, seçme ve halk tarafından seçilen organlara seçilme, hükümet politikasının hazırlanma ve uygulanmasına katılma veya hükümeti uluslararası düzeyde temsil etme hakkı önünde hiç bir yasal engel yoktur. Ancak aynı zamanda, sayısal veriler ve mülakatlar, kadınların uygulamada, belirtilen hakları erkeklerle eşitlikçi bir biçimde kullanamadıklarını göstermektedir. 2011'de toplanan sayısal veriler, kadınların siyasi partilerin ve sendikaların siyasi süreçlerinde eşit bir şekilde temsil edilmediğini göstermektedir; bu da siyasi arenanın büyük ölçüde erkek egemen olmasıyla sonuçlanmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyinde hiçbir siyasi partinin ne şu anda ne de geçmişte kadın bir lideri olmadığı gibi, bu raporun hazırlandığı dönemde de sadece bir sendikanın kadın lideri olduğu belirlenmiştir. Siyasi partilerin çoğunda kadınlar, özellikle seçim zamanlarında kampanya yürüten, hayır işi etkinlikleriyle sosyalleşme amaçlı 'çay partileri' düzenleyen, ancak karar verme mekanizmalarında etkili olamayan veya bunlara katılmayan kadın kolları oluşumlarında yer almaktadırlar (Paşa, 2012). Aşağıda, bazı mesleklerdeki kadın erkek sayılarının yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

KYDD'nin 2010 yılındaki araştırmasına göre kadınların %40'ı politikada fark yaratamayacaklarına inandıklarını belirtmiş ve %20'ye yakını kararsız ya da tepkisiz kalmışlardır. Bu durum Kıbrıs'ın kuzey kesiminde kadınların politikaya olan kısıtlı katılımlarıyla paralellik göstermektedir.

The Management Centre tarafından hazırlanan Sivil Toplum Rehberi (2007), 17 rehberde kayıtlı 149 sivil toplum örgütünden 31'i (%20.81) kadınlar tarafından yönetiliyorken 118'i (%79.19) erkekler tarafından yönetilmektedir. Aynı rehberde göre sadece yedi adet kadın sivil toplum örgütü vardır.

Küreselleşen dünyada topluma yön veren kadınların uluslararası örgütlere dâhil olmaları ve katılımları gittikçe daha da önemli hale gelmektedir. KKTC'nin yurtdışındaki 20 elçi/konsolos/ temsilcisinden sadece 6'sı yani %30'u kadındır (Paşa, 2012).

Her kız ve erkek çocuğu için 18 yaşına kadar ücretsiz eğitim hakkı, Anayasa (1985) ile güvence altına alınmıştır. Ancak, resmi verilere göre kadınlar arasındaki okuma-yazma bilmeme oranı erkeklerinkinin üç katıdır (DPÖ, 2010).

2006 yılında Devlet planlama örgütünün gerçekleştirdiği nüfus sayımı kesin sonuçlarına göre KKTC nüfusu 265,100'dür. Yine aynı çalışma sonunda belirlenen erkek nüfus 143,843 ve kadın nüfusu 121,257'dir (www.devplan.org).

Tablo1. *KKTC’de Doğum Kuşaklara Göre Sayılar (DPÖ, 2011 verileri)*

Doğum yılları ve Kuşaklar	Kadın	Erkek	Toplam
Sessiz Kuşak, 1927-1945	15407	12237	26734
Sandviç Kuşağı, 1950-65	11661	12520	24191
X Kuşağı, 1965-1979	26088	32086	58174
Y Kuşağı, 1980-1999	42622	57303	99925
Z Kuşağı, 2000-2021	15510	16310	31820

Sevgiyi oluşturan unsurlar yaşanmışlıklardır. Elli yıl öncesinden korkusuzca konuşmak ve elli yıl sonrasına seslenebilmek herkes için, her yaştaki birey için ihtiyaçtır. Kuşaklararası farklılıklar, her çağda, her ülkede var olan bir olgudur. Bu farklılıklar kimi zaman açık çatışmalara ve anlaşmazlıklara dönüşebilir. Ancak genellikle gizliden gizliye sürer. Kuşak çatışması genel anlamda üzülecek ve kaygılanılacak bir durum değil, desteklenecek bir olgudur. Kuşakların ve farklılıkların birbirini tamamlayacağı yaklaşımından hareketle, her kuşağın farklılığını toplum yararına dönüştürebilmek gereklidir.

Kuşaklar Arasında Bağ Kurmada Yaratıcı Dramanın Kullanılması

Bu noktada yaratıcı drama; katılımcıların etkin kurgulara katılmalarını, sorunun bir parçası olmalarını ve doğaçlama ile gerçek duygularını yansıtmalarını sağlayacaktır. Yaratıcı drama; katılımcıların deneyimini içeren, yaşanan sürecin sonuçtan önemli olduğu, esas olarak hatalı ya da yanlış yanıt/durumun/olayın olmadığı ve “şimdiyi esas alan drama tekniklerinin kullanıldığı etkinliklerdir.

Drama etkinlikleri, katılımcılara çeşitli sosyal rolleri, sosyal sorunları inceleme fırsatı vermektedir. Farklı sosyal sorunların canlandırılması, bireylerin, toplumu ve toplumdaki ilişkileri daha iyi anlamalarını sağlamaktadır. Bu etkileşimler sırasında sorunların çözüm yolları da irdelenmekte, böylece katılımcılar sorun çözmeye yönelik çalışmalarından deneyim kazanmış olmaktadır (Önder, 1999).

Kuşak çatışmalarında yaşanan bazı kavramlar drama etkinliklerinin teması, çıkış noktası olabilir: Drama süreçlerinde iletişimin öğeleri sıklıkla kullanılmaktadır. Drama, yapısı gereği yakın iletişim ve paylaşmayı beraberinde getirmektedir. Drama süreçleri yürütülürken kullanılan iletişim teknikleri, kişilerin zamanla daha kolay iletişim kurmasını, iletişim becerilerini geliştirmesini sağlamaktadır. Drama süreçlerinde katılımcıların yaşı, eğitimi ne olursa olsun etkileşim kolaylaşmakta, katılımcıların kendileriyle, birbiriyle, ortamlarla, zamanla bağları daha kolay kurulabilmektedir. Birbirlerini anlama, anlaşma farkındalıkları artmaktadır.

Roller arasında, kuşaklar arasında empati kurabilmek için drama etkili yöntemlerdendir. İnkna olunmadığında öfke ortaya çıkabilmekte ve çatışmalar başlamaktadır. Drama, istendiği anda yaşanamayacak olayları, yapma fırsatı elde edilemeyecek birçok davranışı deneyerek yaşama fırsatları veren bir süreçtir. Drama; kişilerin kendini tanıma, keşfetme ve kendi duygularının farkına varmasına olanak sağlayarak, kendini ifade etme becerisinin gelişmesini sağlar. Bireyin doğaçlama

yaparken hem kendi ile hem de grup ile etkileşimini arttırmaktadır. Böylece drama; kendimizle yüzleşmemizi, duygu ve düşüncelerimizle karşılaşarak onları anlaşılır ve çözülebilir hale getirmemizi sağlamakta, karşımızdaki kişiyi anlamak ve onun tarafından anlaşılma için içimizde kapılar açmakta, ‘Duygularımızın ne kadar farkındayız? Duygularımız mı bizi, biz mi duygularımızı yönetiyoruz? Peki insanlarla ilişkilerimizi kim yönetiyor?’ gibi sorulara daha rahat cevaplar bulabilmemizi, kendimize ve karşımızdaki kişiye bir ayna tutabilmemizi sağlamaktadır (Becerren, 2005).

Etkinlik Süreci

Aşağıda, çalışma kapsamında yürütülen etkinlik örneği özetine yer verilmiştir.

Çalışmaya 4 farklı kuşaktan; Sandwich Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı’ndan oluşan 2 ayrı kadın grubu katılmıştır. Uygulamada ana yöntem yaratıcı dramadır. Süresi; bir atölye süresi 2x120 dakika şeklindedir. Yaratıcı dramanın aşamaları göz önünde bulundurularak uygulama planlanmıştır. Planlama aşağıdaki gibidir.

Katılımcı özellikleri: Sandwich Kuşağından 5 kadın

X Kuşağından 7 kadın

Y Kuşağından 5 kadın

Z kuşağından 3 kız

Etkinliğin Amacı: Kıbrıs’ta yaşayan “Sandwich (baby boomers), X, Y, Z” adlı dört kuşaktan kadınlarla birlikte, Kıbrıs’ta kadın olmak konusunda, kuşaklar boyu farklı nedenlerle, farklı şekillerde ortaya çıkan çatışma-uzlaşma konularını, drama yöntemiyle ortaya koymak ve çözümüne ilişkin öneriler geliştirmek amacıyla etkinlikler planlanmıştır. Çalışmayla; dört kuşaktaki kadınlar arasında farklılık ve ortaklıklarla, geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe bağ kurulması da düşünülmüştür. Çalışma 1 yılda tamamlanacak şekilde ve KKTC’nin her bölgesinde gerçekleştirilecek şekilde planlanmıştır. Yapılacak çalışmalarla KKTC’deki kadın kuşakları arasında bağ kurmak, kuşak çatışmalarına ilişkin olumlu yönde çözüm geliştirmek planlanmıştır.

Kazanımlar:

- Katılımcılar drama yöntemiyle farklı nesillerin fikirleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Katılımcılar drama yöntemiyle Kıbrıs Türk kadınının toplumdaki yeri hakkında bilgi sahibi olur.
- Katılımcılarda diğer kadınların hissettikleri hakkında farkındalık oluşur.
- Katılımcılarda Kıbrıs Türk kadınının gelecekte beklenenleri hakkında farkındalık oluşur.

Süre: 2 x 120 dk

Araç – gereç: Ressam Hikmet Uluçam’ın Afrodit’in Zeytin Ağaçları resimleri, 3 kuşak Kıbrıs kadınına yansıtan anonim fotoğraflar, yarım bırakılmış Afrodit efsanesi, Mücahide hikayesi, anne-kız çatışması hikayesi, 1 adet kuşak, renkli kağıtlar ve kalemler.

Yöntem ve teknikler: Isınma etkinlikleri, heykel olma alıştırmaları, donuk imge, iç ses, tüm grup olarak rol oynama, istasyon tekniği, tamamlanmamış malzeme, benzetme.

A) Isınma Aşaması

Kuşakla etkinlikler yapılarak kadın- kuşak bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır. Daha sonra büyük grup 3 küçük gruba ayrılmıştır. Her gruba rastgele bir Kıbrıs kadınına yansıtan anonim fotoğraf verilmiştir. Her gruptan bu fotoğrafların pozunu alması ve kadınların kim oldukları, ne hissettiklerinin söylenmesi istenmiştir.

B) Canlandırma Aşaması

Bu aşamada; Hikmet Uluçam'ın, Afrodit'in Zeytin Ağaçları adlı fotoğrafları kullanılmıştır. Sanatçının resimlerine konu olan, Kıbrıs'ın geçmişinden beri yaşayanlara ve yaşananlara şahit olan zeytin ağaçları kompozisyonu çalışmaya kaynak olmuştur. Eserdeki, zorlu, hayata direnen, tüm duyulara hitap eden zengin benzetmeler bu yönleriyle de çalışmaya ilham olmuştur.

a) Afrodit'in Zeytin Ağaçları

Grup 3 küçük gruba ayrılmıştır. Her gruba rastgele Kıbrıslı Ressam Hikmet Uluçam'ın resimleri; Afrodit'in Zeytin Ağaçları, Afrodit isimli Zeytin Kadın fotoğraflarından biri verilmiştir. Her gruptan bu fotoğraflardaki zeytin kadınların kim olduklarının düşünülmesini ve kuşaklar boyu burada olan bu kadınların iç seslerinin, hissettiklerinin söylenmesi istenmiştir. Sanatçının eserindeki; yıl, yaşanmışlık, üretkenlik, barış betimlemesiyle kadın ve kuşaklar benzeştirilerek gruplar seslendirmeler yapmıştır.

Ara Değerlendirme:

Performanslar tamamlandıktan sonra resimler hakkında; Kıbrıs kadını, kuşaklar boyu yeri, hissettikleri, yaşadıkları ve çatışmaları hakkında sohbet edilmiştir.

b) Bizim Hikayemiz:

Önce grup 3 küçük gruba ayrılmıştır. Her gruba rastgele seçilerek Yarım bırakılmış Afrodit efsanesi, Mücahide hikâyesi, anne-kız çatışması hikâyesi verilmiştir. Gruplardan önce verilen yarım bırakılmış hikâyeleri tamamlaması ve yazması, daha sonra hikâyelerini canlandırmaları istenmiştir. Tüm gruplar kendilerine verilen görevleri bitirdikten sonra performanslar izlenmiştir.

C. Değerlendirme Aşaması

Grupla çember oluşturulmuştur. Sağ eller yumruk yapıp başparmak açık olacak şekilde ileri uzatılarak herkesin kendi sağındaki kişinin başparmağını tutması istenmiştir. Oluşturulan kuşaklar arası bağ kurulmakta ve kuşağında kadınların etkinlikle ilgili duygu ve düşünceleri alınmıştır. Katılımcılar; etkinliği çok etkili ve yararlı bulduklarını, manevi değerlere ve ilişkilere vurgu yapıldığını belirtmişlerdir. Daha sonra ortaya konan kartona bugün ile ilgili bir cümle yazmaları istenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın amacı; yaratıcı drama yöntemiyle farklı kadın nesillerinin birbirlerinin fikirleri hakkında bilgi sahibi olması ve diğer kadınların hissettikleri hakkında farkındalık oluşturmaktır. Bu çerçevede katılımcıların yapılan etkinliklerden ve yaratıcı drama yönteminden memnun kaldıkları görülmektedir.

Tanışma etkinliğinde; kadınlık rollerinde; annelik rolü çoğunlukta olsa da, bir babanın kızıyım, anneyim gibi rollerin de olduğu gözlemlenmiştir. Etkinliğe katılan kadınlar arasında anneanne/babaanne, çalışan kadınlar olduğu halde, ninelik ve mesleki rollerini söylemedikleri ve annelik rollerine vurgu yapmaları anlamlı bulunmuştur. Isınma etkinliğinde; kuşağa; boynumdaki, omzumdaki şal, oğlumun örtüsü, kadına şiddeti protesto eden bayrak, sevgi kuşağı vb. gibi ortaklaşan anlamlar yüklenmiştir.

Canlandırma aşamasında Afrodit'in Zeytin Ağaçları etkinliğinde; "1500 yıldır savaşlar var bu topraklarda yaşıyorum. Hamile kadını koruyan bir nineyim. Onu koruyorum çünkü o çok değerli ve bu topraklara sevgi, barış bolluk ve bereket getirecek." "Hayatın tüm zorluklarına rağmen ayaktaım." "Ben barışı simgelerim. Benim gözlerim var, çocukları izler ve korurum. Doğrulukla ve güzellikle bu topraklarda yaşarım. Ayaktayım çünkü bu ülkenin sahibiyim. Burada çok anılar biriktirdim, bağımsız yaşarım." gibi ifadeler ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Kadınların, koruma içgüdüsünün ortaya çıktığı, zorluklar karşısında güçlü oldukları, savaşa karşı duruşları ile bağımsızlığa, barışa göndermeler yapmaları dikkat çekicidir. Bizim Hikâyemiz etkinliğinde; gruplar karışık yaş grupları ile oluşturulmuş olduğu halde ortaklaşmanın gerçekleştiği ve işbirliği ile çatışmadan çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Sandwich kuşağından kadınların canlandırma aşamasında daha çekingen olduğu, özellikle Z kuşağının daha girişken olduğu gözlemlenmiştir. Değerlendirme aşamasında; 'Kadın sevgidir, sevgi hayatın temeli' 'Kadın yaratandır.' 'Kadınlar her zaman güçtür.' 'Kadın su gibidir. Su yolunu bulur.' gibi ifadelerle kadına bakış açılarını ve kadının önemini ortaya koymuşlardır. Etkinlik, hedefler doğrultusunda başarı ile yürütülmüştür. Kuşakların birbirleri ile ilişkilerini geliştirmek, nesillerin birbirlerini daha iyi anlamada faydalı olduğu inanılan bu etkinliklerin geliştirilerek devam etmesi hedeflenmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2013). Yaşamdan Uzak, Mutsuz, Umutsuz Bir kuşak Yetiştiriyor. Erişim: 24 Ekim 2013, <http://www.muğladedirim.com.tr/>
- Bayram, E. (2001). *Yaratıcı drama yöntemi ile ilköğretim denetçilerinin farklı iletişim türlerini kullanabileceklerine dönük proje. Yayınlanmamış yüksek lisans projesi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Behçet, H. *Kıbrıs Türk Maarif Tarihi (1571-1968)*, Lefkoşa, 1969.
- Cemal, A. (2013). *Dünden bugüne Kıbrıs'ta Türk kadını ve dik duruşu*. Erişim tarihi: 07 Ekim 2013. <http://www.kibrisgazetesi.com/>
- Derya, D. (2013). Kıbrıs kadın hareketi tarihine kısa bir bakış. Erişim tarihi: 15 Ekim 2013, <http://yakindogu-universitegazetesi.wordpress.com/>
- İnan, B. U. *Kıbrıs Türkünün değişim ve gelişiminde Kıbrıs Türk kadın dernekleri*, 1. Cilt, Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi, 1998.
- Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, *Genel Tavsiye No.23: Madde 7, Medeni ve Siyasi Hayat*

- Devlet Planlama Dairesi, *Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları*, 2010,
- Kadından Yaşama Destek Derneği, *Engelleri Tanıyarak İlerleyen Kadın*, Mayıs 2010.
- Kebapçı, Ş. (2006). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kadının toplumda birey, polis, yönetici ve lider olarak yeri.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, <http://www.trncinfo.com>
- Okvuran, A. (1994). Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 1
- Paşa, F. D. (2012) *Kuzey Kıbrıs'ta kadının insan hakları* (1. b.s). Lefkoşa-Kıbrıs Kıbrıslı Türk İnsan Hakları Vakfı Yayınları.
- San, İ. (1990a). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara'da yaratıcı drama*. Ankara: Alman Kültür Merkezi Yayınları.
- San, İ. (1991a). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 23, Sayı: 2.
- Semerci, B. (2013). *Gelişmek İçin Değişmek Şart*, Erişim tarihi: 03 Eylül 2013.
- Şenol, F. (2008). Yerli, kırsal ve dini toplulukların kadın üyelerinin yargıya erişimi. *Uluslararası Kadın Yargıçlar Örgütü, 9. Bienal Uluslararası Konferansı*, Panama
- Uluçam, H. Görüşme, 09 Ekim 2013.

İnternet Adresleri

http://www.tdk.gov.tr	http://www.academia.edu/
http://birecik.meb.gov.tr	http://www.donusumkonagi.net/
http://www.kariyeratolyesi.com/	http://soroptimistturkiye.org/
http://www.kigem.com/	http://www.duygusalzeka.net/
https://tr.wikipedia.org/	http://www.un.org/
http://www.devplan.org/	http://www.kibrispostasi.com/